

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo znanosti,
obrazovanja i mladih

Krugovi

Centar za edukaciju, savjetovanje
i humanitarno djelovanje

MI KAO PODRŠKA - MALI VODIČ ZA UKLJUČIVU UČIONICU

Priručnik izradila: Astrid Borevković,
mag.educ.philol.croat. et mag.paed. – suradnica za rad s djecom i
mladima u Centru Krugovi

PROJEKT "PODRŽAVAM - PODRŽAVAŠ
2025./2026."

Zagreb, svibanj 2026.

Sadržaj

- 01** Uvod
- 02** Razumijevanje inkluzije i interkulturalnosti
- 03** Učitelj kao sigurna osoba
- 04** Uključiva komunikacija
- 05** Učionica u kojoj SVI pripadaju
- 06** Suradnja s roditeljima i podrška
- 07** Praktične igre i aktivnosti za integraciju učenika
- 08** Moji stavovi u radu s djecom - samorefleksija
- 09** Popis literature

UVOD

Mi kao podrška – mali vodič za uključivu učionicu osmišljen je s iskrenom nadom da će odgojno-obrazovnim djelatnicima pružiti oslonac, inspiraciju i vjetar u leđa u teškim i izazovnim trenucima svoga rada. Ovaj vodič služi kao podsjetnik da u profesionalnim izazovima nitko nije sam te da svaka mala prilagodba, strpljiva riječ i topla gesta imaju moć trajno promijeniti svijet svakoga djeteta!

Razumijevanje inkluzije i interkulturalnosti

INKLUZIJA

- human proces i pristup u kojemu se naglašava prirodnost i poželjnost različitosti u snazi, sposobnostima i potrebama (Cvetko i sur., 2000; Mujkanović i Podbićanin, 2022)
- zahtijeva razvoj osjetljivosti i stvaranje uvjeta za artikulaciju i zadovoljavanje različitih potreba pojedinca (Cvetko i sur., 2000)
- **ne podrazumijeva izjednačavanje svih ljudi, nego uvažavanje različitosti svakog pojedinca** (Cvetko i sur., 2000)
- svakom djetetu pruža jednake mogućnosti za razvoj potencijala (Mujkanović i Podbićanin, 2022)

INTERKULTURALNOST

- pozitivan i aktivan odnos između skupina i pojedinaca koji se međusobno razlikuju prema određenim karakteristikama (nacionalnim, etničkim, religijskim, vjerskim, klasnim, rasnim, spolnim) (Mrnjauš, 2013)
- otvorenost prema drugima, aktivno poštivanje različitosti, uzajamno razumijevanje, tolerancija, uvažavanje druge kulture, omogućavanje jednakih mogućnosti i borba protiv diskriminacije (Mrnjauš, 2013)

INTERKULTURALIZAM

- naglašava važnost različitih kultura i obogaćivanje društvene okoline potičući upoznavanje, razumijevanje i poštivanje drugačijih stilova života i svjetonazora te razvoj interkulturalne osjetljivosti (Piršl, 2007)

02

Razumijevanje inkluzije i interkulturalnosti

INTERKULTURALNA OSJETLJIVOST

- nije urođena ljudska osobina – stječe se (Piršl, 2007)
- sposobnost uočavanja i prepoznavanja postojanja različitih pogleda na svijet koji nam omogućuju prihvaćanje i priznavanje vrijednosti kulturno drugačijih osoba (Piršl, 2007)

„Interkulturalna osjetljivost nastavnika predstavlja osobnu sposobnost razvijanja pozitivnih emocija prije svega razumijevanjem i prihvaćanjem kulturnih razlika, zbog čega je potrebno ustrajati na kontinuiranom obrazovanju nastavnika na svim razinama.“ (Drandić, 2016)

INTERKULTURALNI ODGOJ I OBRAZOVANJE

Cilj --> stvaranje uvjeta za razvoj pluralizma u društvu, podizanje svijesti učenika o vlastitoj kulturi, prihvaćanje činjenice o postojanju drugih jednako vrijednih kultura i vrijednosnih sustava (Sablić i sur. 2021)

Učitelj kao sigurna osoba

Kakav učitelj treba biti?

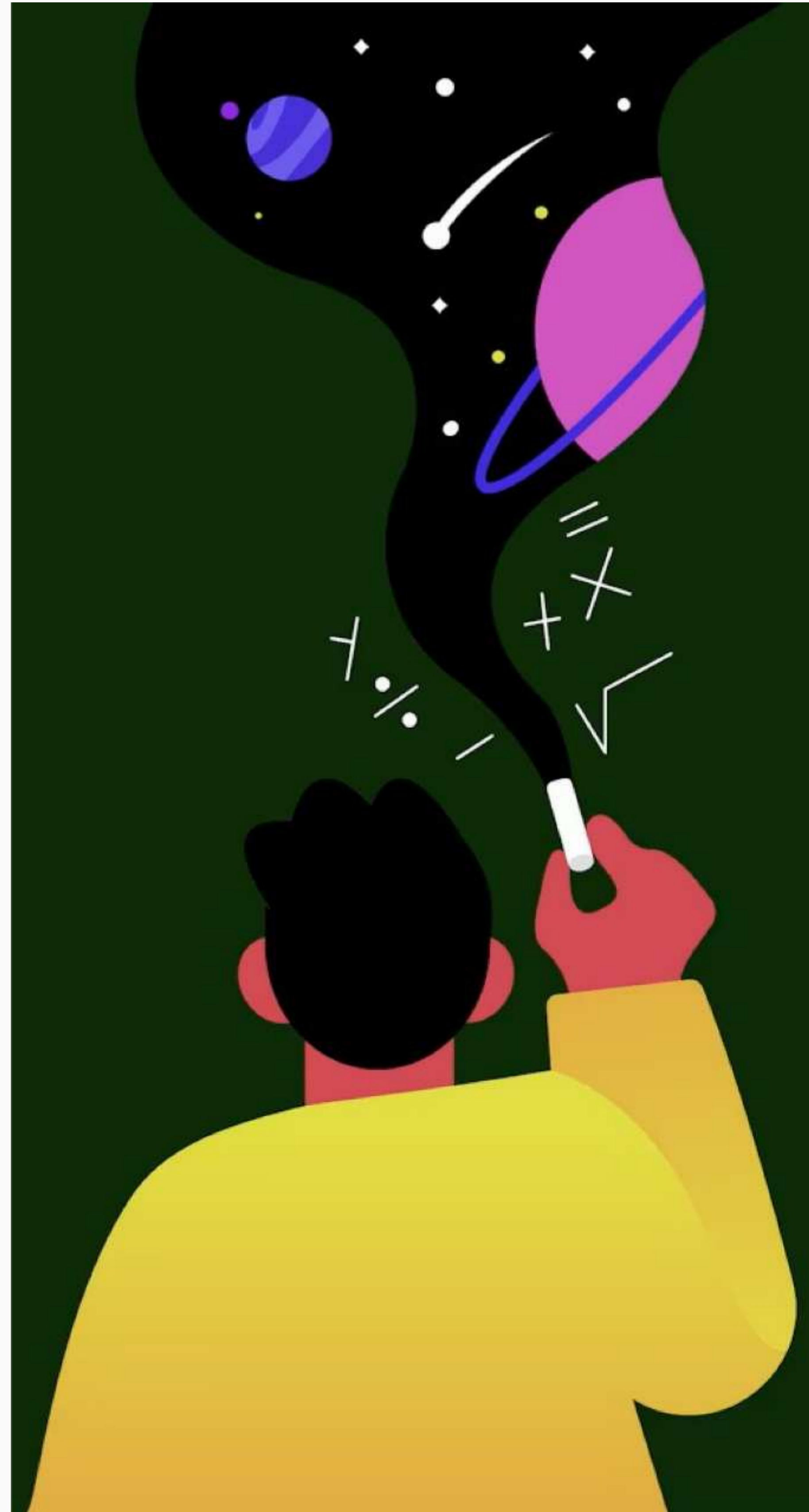
- fleksibilan i otvoren prema kulturnoj raznolikosti kako bi uspješno i učinkovito prenosio znanje i podržavao razvoj učenika (Śliwowski, 2025)

Interkulturalan učitelj:

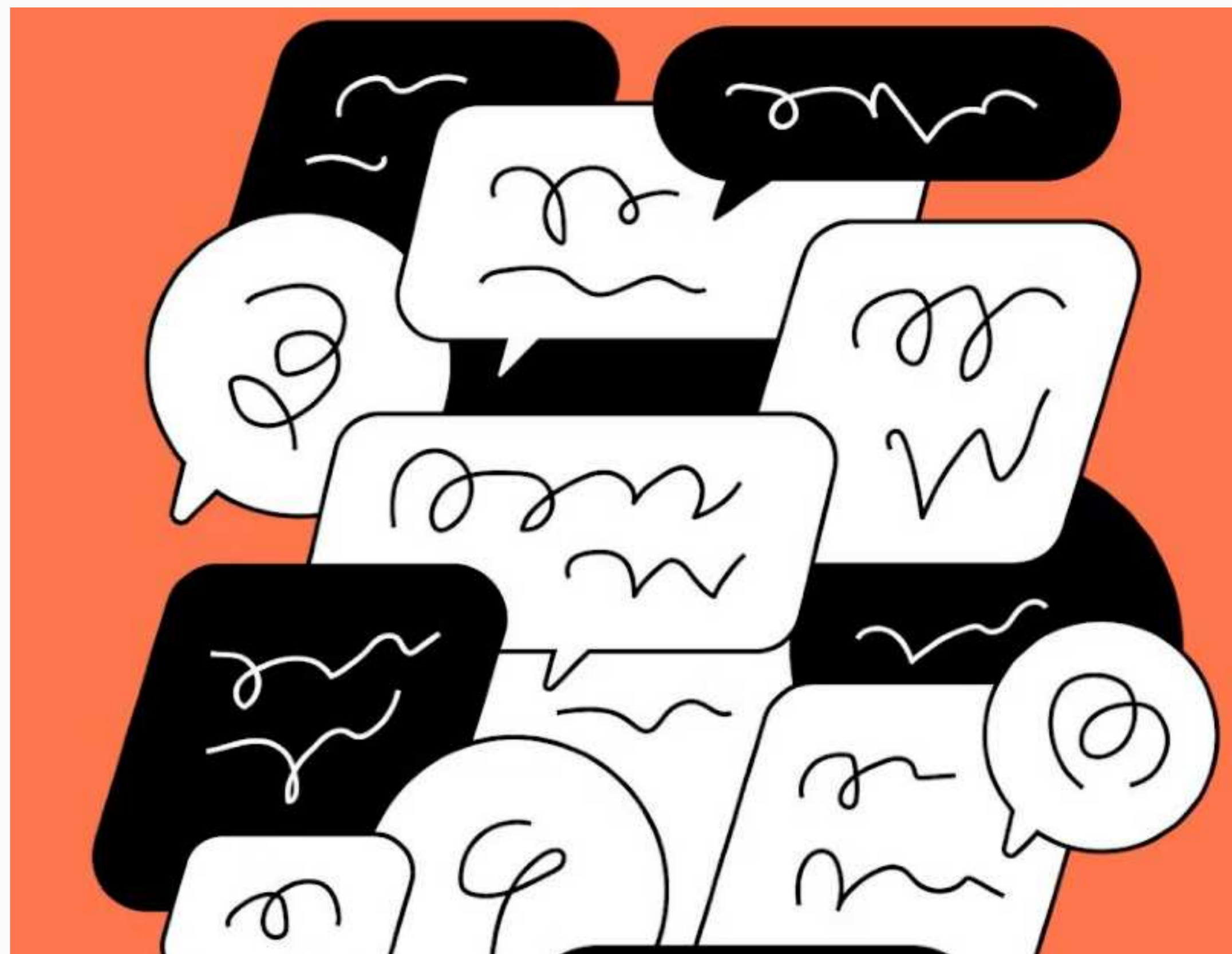
- fleksibilnost
- sposobnost neosuđivanja
- snošljivost prema dvosmislenosti
- komunikacija
- razumijevanje i shvaćanje
- empatija
- interakcija bez razgovora (Drandić, 2013)

Interkulturalna kompetencija - zahtijeva visok stupanj samosvijesti, sposobnost samoprocjene, perceptivnu sposobnost i sklonost prema razmišljanju o stečenom iskustvu (Piršl, 2007)

Važan je razvoj interkulturalne kompetencije kako bi učitelji mogli omogućiti i potaknuti razvoj interkulturalnih kompetencija kod učenika, posebice interkulturalne osjetljivosti kao dijela emocionalne kompetencije, o kojoj ovisi kvaliteta komunikacije i pozitivno te sigurno razredno ozračje. (Drandić, 2016)

uključiva komunikacija

- **Razvoj komunikacijskih sposobnosti** u nastavi (primjerice drugog jezika) obuhvaća poučavanje o utjecaju kulture na jezik, poticanje povezivanja s drugima, usporedbu kultura te usvajanje društveno prihvaćenog ponašanja poput prikladnog pozdravljanja i upućivanja zamolbi (Bašić, 2014).
- **Okvir za razgovor s učenicima** uključuje osvještavanje kulturoloških razlika kroz bliske, svakodnevne teme kao što su pojam o vremenu i kašnjenju, prehrambene navike i vrijeme blagovanja, uloga tišine u razgovoru, rodni identiteti te pojam ljubavi.
- **Aktivno osvještavanje raznolikosti** ne zahtijeva poznavanje svake kulture, već strpljenje, ljubaznost, znatiželju i otvoreno postavljanje pitanja kada nismo sigurni u međusobne razlike (Badrov, 2022).
- **Iskazivanje poštovanja** i poticanje međusobnog razumijevanja u interakciji s drugima može se pokrenuti malim, pristupačnim gestama, poput pozdravljanja osobe na njezinom materinjem jeziku (Badrov, 2022).
- **Jednostavan i jasan stil komunikacije** ključan je u međukulturalnom okruženju, posebice kada se koristi zajednički jezik koji sudionicima nije materinji, kako bi se osigurala nedvosmislenost (Badrov, 2022).
- **Oprez s uporabom humora** nužan je jer su šale izrazito kulturološki specifične; ono što je u jednoj kulturi duhovito, u drugoj može zvučati neugodno ili uvredljivo (Badrov, 2022).
- **Inzistiranje na obostranom prihvaćanju** temelji se na dvosmjernoj edukaciji – informiranju o običajima druge kulture, ali i jasnom komuniciranju specifičnosti vlastite kulture (npr. vremenske zone, poštovanje rokova) uz uljudnost i dobru volju (Badrov, 2022).

Učionica u kojoj svi pripadaju

- **Sustavna podrška integraciji:** Ostvaruje se kroz team-building aktivnosti za izgradnju odnosa i vršnjačke mentorske programe za učenike s migrantskim iskustvom (Śliwowski, 2025).

- **Individualizirani i interaktivni pristup:** Zahtijeva aktivne metode i prilagodbu materijala jezičnoj razini učenika (pojednostavljeni tekstovi, rječnici, ilustracije i multimedija) (Śliwowski, 2025).

- **Najučinkovitije metode za inkluziju:** Obuhvaćaju obrazovne igre, grupni rad, vizualizacije te projektni, problemski i eksperimentalni pristup (Śliwowski, 2025).

- **Otvorenost i kultura dijaloga:** Kroz aktivno učenje i diskusije u sigurnom okružju, učenici slobodno iznose stavove, uče kritički razmišljati i preispituju vlastite predrasude (Tomić, 2024).

- **Suradnja u heterogenim skupinama:** Učiteljima olakšava prepoznavanje individualnih potreba, a među učenicima gradi solidarnost, timski duh i osigurava jednake prilike (Tomić, 2024).

- **Razvijanje empatije kroz praksu:** Metode poput igranja uloga (simulacija) omogućuju učenicima zauzimanje tuđe perspektive i razumijevanje izazova s kojima se susreću druge kulture (Tomić, 2024).

- **Poveznica sa stvarnim životom:** Problemska i projektna nastava kroz praktičan rad analiziraju stvarne društvene izazove i uče učenike kulturnom rješavanju sukoba (Tomić, 2024).

suradnja s roditeljima i podrška

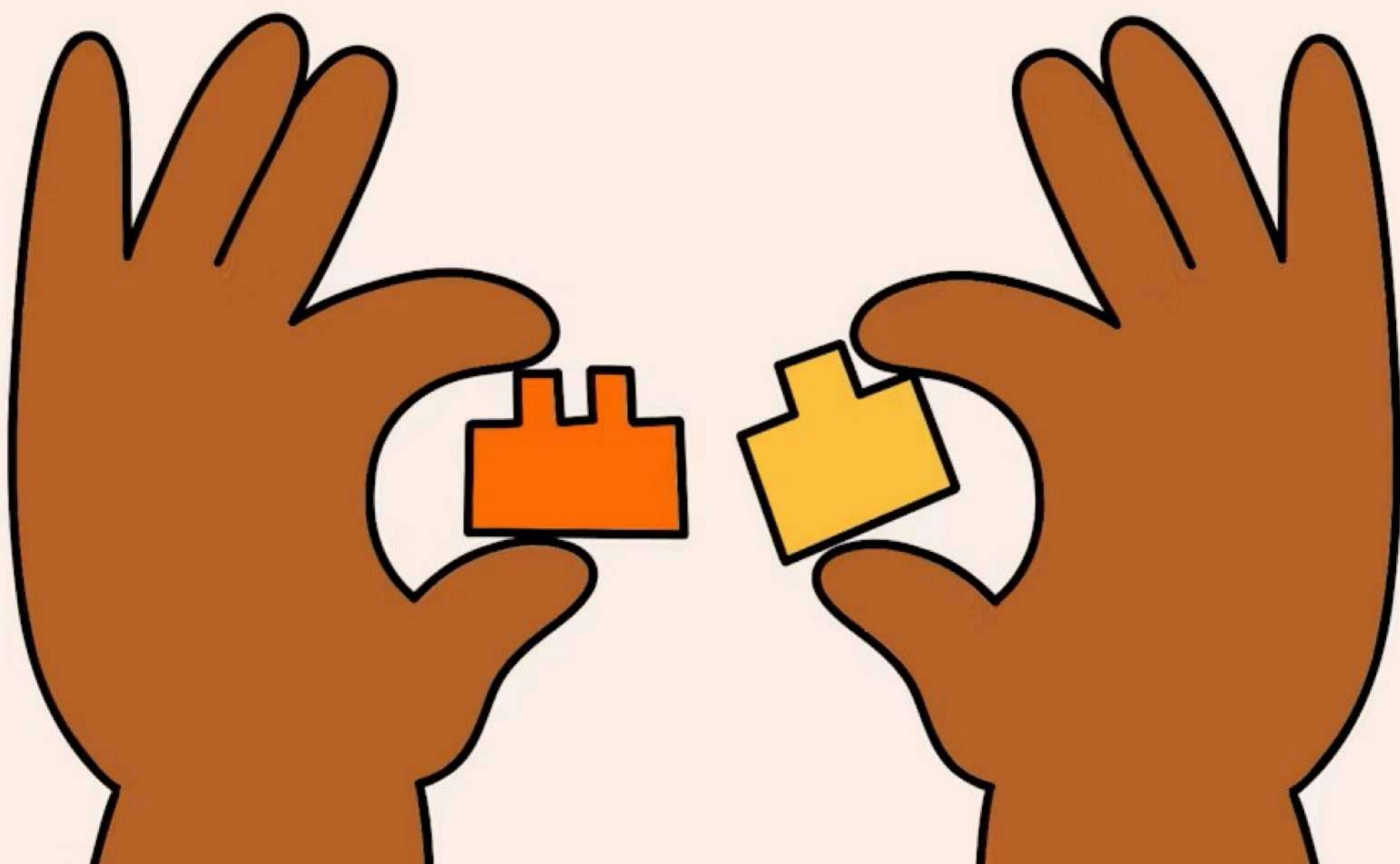

- **Partnerstvo u informacijama:** Roditelji najbolje poznaju djetetove sposobnosti i interese, a njihovo uključivanje u obrazovni proces jača osjećaj uvažnosti (Sayeed, 2009 prema Global Education Monitoring Report Team, 2020).
- **Temelji uspješne suradnje:** Zahtijevaju kvalitetnu komunikaciju i otvoren pristup informacijama o radu škole, djetetovim postignućima i izazovima (Stevens i Wurf, 2020 prema Global Education Monitoring Report Team, 2020).
- **Pravovremeno informiranje obitelji:** Roditeljima djece s invaliditetom nužni su jasni podaci o pravima, inkluzivnom obrazovanju, ranoj intervenciji te rehabilitacijskim i školskim mogućnostima (Global Education Monitoring Report Team, 2020).
- **Osnaživanje roditelja:** Savjetovanje i podrška pomažu roditeljima da lakše prate napredak djeteta, steknu samopouzdanje u komunikaciji sa školom i ravnopravno odlučuju (Hornby, 2010 prema Global Education Monitoring Report Team, 2020).
- **Uklanjanje predrasuda stručnjaka:** Nužno je suzbiti negativne ili ambivalentne stavove dijela stručnjaka prema roditeljskim sposobnostima osoba s intelektualnim teškoćama (Gur i Stein, 2020 prema Global Education Monitoring Report Team, 2020).
- **Obveza obrazovnih ustanova:** Škole moraju prepoznati specifične potrebe obitelji, osigurati pristupačne kanale komunikacije i aktivno uklanjati prepreke njihovu sudjelovanju (Global Education Monitoring Report Team, 2020).

Praktične igre i aktivnosti za integraciju učenika

Sljedeće aktivnosti oblikovane su kao metode iskustvenog i suradničkog učenja u interkulturalnom odgoju i obrazovanju. Kako bi se osiguralo podržavajuće i sigurno razredno ozračje, tijekom izvedbe ovih aktivnosti potrebno je ograničiti ili izbaciti ocjenjivanje, bodovanje i proglašavanje pobjednika. Pažnja je usmjerena isključivo na razvoj razredne kohezije i integracije. Svaki učenik ima pravo nesudjelovanja u aktivnostima ako se u tom trenutku ne osjeća ugodno.

1. Mreža prijateljstva

Izvedba: Učenici stoje u krugu. Učitelj drži klupko vune, kaže jednu pozitivnu stvar o sebi ili neku zanimljivost (npr. „Volim slušati glazbu kad učim“) i, držeći kraj niti, baca klupko nekom učeniku preko puta. Taj učenik ponavlja postupak, zadržava svoj dio niti i baca klupko dalje. Na kraju se u sredini kruga stvara čvrsta mreža.

Svrha: Vizualni prikaz zajedništva. Učitelj na kraju naglašava: „Pogledajte kako smo svi povezani. Ako jedna osoba ispusti svoju nit, cijela mreža slabi. Svi smo važan dio ovog razreda.“

3. Razredni štit

Izvedba: Učenici stoje u krugu. Učitelj drži klupko vune, kaže jednu pozitivnu stvar o sebi ili neku zanimljivost (npr. „Volim slušati glazbu kad učim“) i, držeći kraj niti, baca klupko nekom učeniku preko puta. Taj učenik ponavlja postupak, zadržava svoj dio niti i baca klupko dalje. Na kraju se u sredini kruga stvara čvrsta mreža.

Svrha: Vizualni prikaz zajedništva. Učitelj na kraju naglašava: „Pogledajte kako smo svi povezani. Ako jedna osoba ispusti svoju nit, cijela mreža slabi. Svi smo važan dio ovog razreda.“

2. Moja nevidljiva putovanja

Izvedba: Na podu označiti zamišljenu kartu svijeta (ili države/grada). Učitelj imenuje mjesta ili situacije, a učenici se fizički kreću po prostoru. Primjeri: „Stanite na mjesto gdje ste rođeni“, „Stanite na mjesto gdje biste željeli otputovati“, „Pomaknite se u kut ako ste ikada promijenili školu ili grad“.

Svrha: Pomaže učenicima koji su iskusili migraciju ili promjenu sredine da vide da nisu jedini koji su se selili, te otvara prostor za razgovor o putovanjima i snovima bez jezičnog pritiska.

4. Iza paravana (Razbijanje stereotipa)

Tijek aktivnosti: Učitelj čita kratke opise uspješnih ili zanimljivih ljudi iz povijesti ili svakodnevice, ali bez navođenja njihovog imena, spola ili podrijetla (npr. Ova osoba je s 12 godina morala pobjeći iz svoje domovine zbog rata, izgubila je sve, ali je trudom i učenjem postala vrhunski znanstvenik/sportaš...). Učenici najprije pogađaju o kome je riječ ili zamišljaju profil te osobe, a učitelj tek na kraju otkriva identitet (koji često ruši uobičajene stereotipe).

Svrha: Poticaj na preispitivanje nesvjesnih predrasuda i etnocentričnih stavova kod učenika

5. Kofer za novi početak

Tijek aktivnosti: Učenici dobivaju crtež praznog kofera. Zadatak je zamisliti da moraju iznenada otputovati u daleku zemlju gdje ne poznaju nikoga i ne govore jezik. U kofer smiju „spakirati“ samo 3 materijalne stvari i 3 nematerijalne osobine ili vještine koje će im pomoći da uspiju. Nakon individualnog rada, u manjim se skupinama raspravlja o odabranim osobinama.

Svrha: Razvijanje empatije prema djeci s migrantskim i izbjegličkim iskustvom kroz preuzimanje tuđe perspektive

Savjet za provedbu:

Kada provodite ove aktivnosti, nakon svake igre obavezno odvojite 3 do 5 minuta za refleksiju. Postavite učenicima pitanja poput: Kako ste se osjećali tijekom ove aktivnosti?, Što vam je bilo najteže, a što najlakše? ili Što smo danas naučili jedni o drugima?. Poželjno je da svi učenici i učitelj budu u krugu tijekom provođenja refleksije. Upravo refleksija pretvara običnu igru u trajno naučenu socijalnu vještinu.

Moji stavovi u radu s djecom - SAMOREFLEKSIJA

Područje procjene i konkretna ponašanja	Rijetko	Ponekad	Često
1. Interkulturalna osjetljivost i stavovi			
Aktivno preispitujem vlastite skrivene predrasude i stereotipe prema učenicima iz drugih kultura ili manjina.	☐	☐	☐
Svjesno izbjegavam etnocentrične izjave (gdje moju kulturu i navike postavljam kao mjerilo za sve).	☐	☐	☐
Izbjegavam tjerati učenike migrante ili pripadnike manjina da pred razredom „predstavljaju“ svoju kulturu ako sami to ne žele.	☐	☐	☐
2. Prepoznavanje potreba i inkluzivna praksa			
Primjećujem suptilne znakove povlačenja, stresa ili kulturološkog šoka kod učenika s migrantskim iskustvom.	☐	☐	☐
Prilagođavam tekstove, koristim vizualne materijale i dvojezične rječnike kako bih olakšao/la praćenje nastave učenicima koji slabije govore jezik struke.	☐	☐	☐
Prilagođavam nastavne planove tako da sustav i gradivo približim djetetu, umjesto da od djeteta tražim slijepu adaptaciju sustavu.	☐	☐	☐
3. Komunikacija i socijalne vještine			
Reagiram odmah, smireno i edukativno na vršnjačko ismijavanje naglasaka, izgleda ili običaja drugih učenika.	☐	☐	☐
Svjesno koristim inkluzivan jezik (npr. „različite obitelji“ umjesto „normalna obitelj“).	☐	☐	☐
Kroz igre i vježbe ciljano potičem razvoj naučenih i situacijski prikladnih ponašanja kod učenika.	☐	☐	☐

Moji stavovi u radu s djecom - SAMOREFLEKSIJA

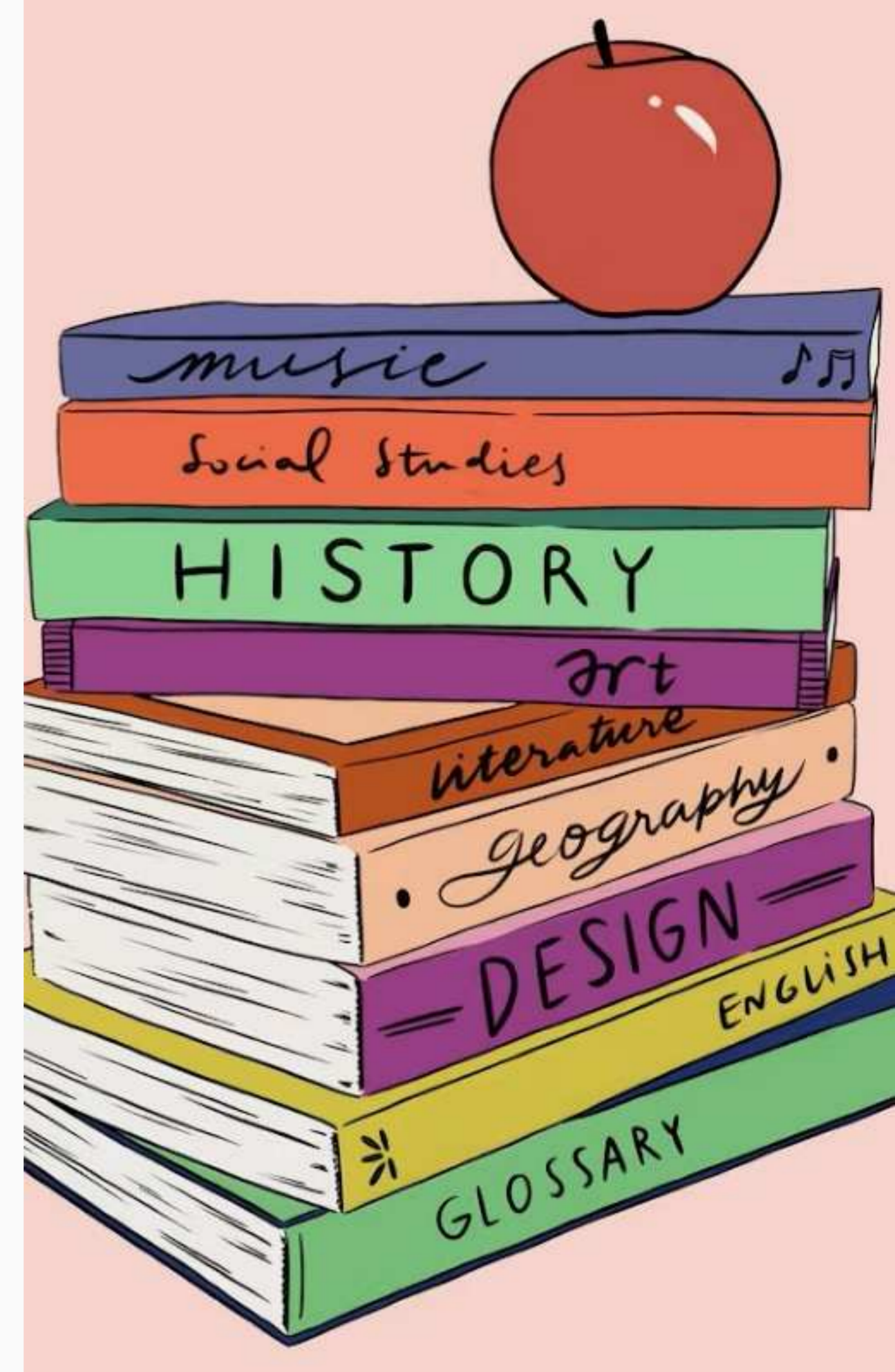
Područje procjene i konkretna ponašanja	Rijetko	Ponekad	Često
4. Nastavne metode i suradnja			
Primjenjujem grupni rad u mješovitim (heterogenim) skupinama kako bih potaknuo/la solidarnost i razbio/la klanove u razredu.	☐	☐	☐
Provodim rasprave, simulacije i igranje uloga kroz koje učenici uče preuzimati tuđu perspektivu i mirno rješavati sukobe.	☐	☐	☐
Aktivno tražim načine kako pružiti savjetodavnu podršku i informacije roditeljima koji su marginalizirani ili u strahu od stigmatizacije djeteta.	☐	☐	☐

Kratki vodič za interpretaciju i osobni plan razvoja

Nakon što popunite tablicu, obratite pozornost na tvrdnje koje ste označili „Rijetko“ ili „Ponekad“.

- Ako je većina vaših odgovora u stupcu „Često“, vaša je praksa visoko inkluzivna i interkulturalno osjetljiva. Nastavite dijeliti svoja iskustva s kolegama u zbornici.
- Ako uočite više odgovora „Ponekad“ u području *Komunikacije* ili *Inkluzivne prakse*, pokušajte u idućem tjednu uvesti barem jednu praktičnu promjenu – primjerice, zamijenite tradicionalno frontalno predavanje jednom igrom za integraciju (poput "Tko ima isto?") ili svjesno prilagodite rječnik u radnim listićima.

Popis literature

1. Badrov, T., Carvalho, A., Jurković, I. i Kazamia, V. (2022). Interkulturalna komunikacija i unapređenje jezičnih vještina u digitalnom okruženju. Veleučilište u Bjelovaru.
2. Bašić, M. (2014). Interkulturalna sastavnica komunikacijske kompetencije. *Magistra ladertina*, 9(1), 55–70. <https://hrcak.srce.hr/137242>
- Cvetko, J., Gudelj, M. i Hrgovan, L. (2000). Inkluzija. *Diskrepancija*, 1(1), 24–28. <https://hrcak.srce.hr/20562>
3. Drandić, D. (2013). Uloga i kompetencije nastavnika u interkulturalnom obrazovanju. *Magistra ladertina*, 8, 49–63. <https://doi.org/10.15291/magistra.761>
4. Drandić, D. (2016). Interkulturalna osjetljivost nastavnika. *Croatian Journal of Education*, 18(3), 837–857. <https://doi.org/10.15516/cje.v18i3.1751>
5. Global Education Monitoring Report Team. (2020). *Global education monitoring report 2020: Inclusion and education: All means all* (3. izd.). UNESCO. <https://doi.org/10.54676/JJNK6989>
6. Mujkanović, E. i Podbićanin, L. (2022). Inkluzija (ni)je iluzija. *Multidisciplinarni pristupi u edukaciji i rehabilitaciji*, 4, 73–83. <https://doi.org/10.59519/mper4006>
7. Mrnjauš, K. (2013). Interkulturalnost u praksi – socijalna distanca prema “drugačijima”. *Pedagoška istraživanja*, 10(2), 309–323. <https://hrcak.srce.hr/129606>
8. Piršl, E. (2007). Interkulturalna osjetljivost kao dio pedagoške kompetencije. U V. Previšić, N. N. Šoljan i N. Hrvatić (Ur.), *Pedagogija: prema cjeloživotnom obrazovanju i društvu znanja* (str. 275–291). Hrvatsko pedagoško društvo.
9. Sablić, M., Migles, A. i Rajić, V. (2021). Interkulturalizam u odgoju i obrazovanju u Hrvatskoj: pregled literature. *Croatian Journal of Education*, 23(4), 1293–1322. <https://doi.org/10.15516/cje.v23i4.4314>
10. Śliwowski, T. (2025). Educators’ practice in working with children with migration experience. *Kultura i Edukacija*, 2025(4), 105–121. <https://doi.org/10.15804/kie.2025.04.06>
11. Tomić, N. (2024). *Nastavne metode i oblici rada u interkulturalnom odgoju i obrazovanju* [Završni rad, Filozofski fakultet Osijek]. Repozitorij Filozofskog fakulteta u Osijeku.

NAPOMENA:

* Fotografije korištene u priručniku preuzete su s platformi Unsplash, Pexels i Pixabay u skladu s njihovim uvjetima korištenja.